

VOORBEREIDEN OP DE TOEKOMST

1. Wat is 'voorbereiden op de toekomst'?

Dit kernaspect houdt in dat kinderen en jongeren een diploma behalen, werk vinden, in eigen levensonderhoud kunnen voorzien en een positieve toekomst kunnen uitbouwen.

2. Wat kan de Brede School doen?

Om in bovenstaande doelen te slagen moeten kinderen en jongeren **sterk in hun schoenen staan**. De Brede School kan een leer- en leefomgeving voorzien waarin kinderen en jongeren zichzelf leren kennen, leren om kritisch te zijn, bewuste keuzes te maken, initiatief te nemen, creatief te zijn en zelfstandig te werken. Daarnaast moeten we hen trainen in sociale vaardigheden zodat ze op een positieve manier kunnen omgaan met diversiteit en leren om met verschillende mensen samen te werken.

2.1. Motivatie als motor

Elk individu heeft intrinsiek de behoefte om bij te leren en zichzelf te ontplooiën. Alleen verliezen veel kinderen en jongeren deze interne drive omdat één of meerdere van hun **psychologische basisbehoeften** niet vervuld zijn. Ze ervaren druk (controle), voelen zich niet competent en/of voelen zich niet verbonden met hun omgeving.

Willen we als Brede School de motivatie bij kinderen en jongeren in stand houden dan moeten we inzetten op: **autonomie, verbondenheid en competentie-gevoel**.

Autonomie gaat over zelfstandigheid en vrijheid, over eigen keuzes kunnen maken en zelfredzaam zijn binnen de grenzen die de omgeving stelt.

AANDACHTSPUNTEN bij het werken aan autonomie

- Het is belangrijk om ook **ouders mee te nemen in het verhaal**. Informeer hen over de waarde van 'democratisch opvoeden' (zie verder).
- Maak een link met de **toetssteen Participatie**. Maak tijd en ruimte om in te speken op vragen en interesses van de kinderen en kies voor activiteiten waar kinderen en jongeren zelf invulling kunnen geven. Bv. project Beterbeek in Etterbeek –Brede School Domino
- Wanneer kinderen en jongeren zich beter **bewust zijn van hun eigen talenten** (zie fiche talentontwikkeling en plezier) zullen ze bewustere en dus betere keuzes kunnen maken.
- Autonomie geven is een proces en **moet geleidelijk aan opgebouwd worden** (overleg met partners over een doorgaande lijn hierin)
- Autonomie verlenen staat niet gelijk aan een 'laissez faire' houding bij de basiswerkers. Het is belangrijk om **voldoende structuur te blijven bieden**. Kinderen en jongeren hebben grenzen nodig.

Verbondenheid gaat over het gevoel hebben ergens bij te horen, positieve relaties met anderen onderhouden, zich gesteund, gerespecteerd en waardevol voelen. Het is doorheen de relaties met anderen dat dit zelfbeeld geconstrueerd wordt.

AANDACHTSPUNTEN bij het werken aan verbondenheid

- Voor tips over een **gepaste begeleidershouding**, neem een kijkje op volgende website: <https://ipopinfo.wordpress.com/wie-zijn-we/het-ipop-project/>
- **Stille/brave/sterke kinderen vallen minder op**. De aandacht van begeleiders gaat vooral naar de storende factoren. Stimuleer basiswerkers om bij alle kinderen en jongeren te investeren in welbevinden en verbondenheid.

- **Overgangsmomenten** (kinderopvang, kleuter, lager, secundair) zijn extra precair en verdienen extra zorg voor wat betreft het werken aan verbondenheid.

Begeleiders kunnen van elkaar leren. Het kan interessant zijn om **begeleiders uit verschillende sectoren** samen een activiteit te laten begeleiden. Zo zien ze elkaar bezig en **leren ze van elkaar**.

Het is ook belangrijk om **te investeren in de verbondenheid tussen en met jouw basiswerkers**. Investeer in relaties, gun jezelf voldoende tijd om vertrouwen op te bouwen. Dit kan door **informele contacten of door bijvoorbeeld aanwezig te zijn op activiteiten** (! Maak een goede afweging: waar ga je naar toe en waar niet. Je kan niet op alles aanwezig zijn)

Het **competentie-gevoel** en de daarmee samenhangende **zelfinschatting** wordt enerzijds bepaald door **eigen ervaringen** en anderzijds door de **feedback** die men krijgt van mensen uit de omgeving. Om kinderen en jongeren dit gevoel te geven, is het belangrijk **om oog te hebben voor ieders interesses en talenten**. Wil je meer info over talentontwikkeling dan verwijzen we je graag door naar [de inspiratiefiche talentontwikkeling en plezier](#). Naast het ontdekken en aanboren van talenten is het belangrijk om als basiswerker **geloof te hebben in het potentieel** van elk kind en elke jongere. Het is immers zo dat een kind/jongere zich gaat gedragen naar de verwachtingen die de omgeving heeft ten aanzien van hem, dit noemen we 'selffulfilling prophecy'.

Lees meer over selffulfilling prophecy in het onderwijs op <http://www.klasse.be/archief/het-effect-van-de-glazen-bol/>.

Wil je meer lezen over motivatie? Over de invloed van interesse en zelfinschatting hierop? Lees dan <http://www.onderwijscentrumbrussel.be/diensten/studiedienst/blog/motivatie-%C3%A9n-leren-visietekst>

AANDACHTSPUNTEN bij het werken aan competentie-gevoel

- Naast hoge verwachtingen hebben is het ook belangrijk om voor kinderen en jongeren **realistische, haalbare tussendoelstellingen** te formuleren in de weg hier naar toe. Zo kunnen hun grenzen geleidelijk aan verlegd worden.
- Wanneer kinderen/jongeren iets tot een goed einde brengen is het ook belangrijk om die **successen zichtbaar te maken en te vieren**. Mogelijkheden: afsluitende toonmomenten, Brede Schoolfeest, WAUW-muur, trots-does, knapmap, wekelijks toonmoment (//Fora in Freinetonderwijs), ...

- Ook **ouders hebben een grote invloed op de zelfinschatting van kinderen. Probeer hen daarom mee te nemen in het verhaal**. Hen betrekken bij voortgangsgesprekken, bij het bespreken van portfolio's, ... is daarom een goed idee.
- Probeer een **evenwicht te vinden tussen 'aansluiten bij interesses' en 'de leefwereld verruimen'**. Een rijk en gevarieerd aanbod, kan hier toe bijdragen. Lees meer in [de inspiratiefiche talentontwikkeling en plezier](#).
- **Neem ideeën en dromen aux serieux**, ook bij kleinere kinderen. Bied ruimte bieden om hun verhaal te doen en luister hier oprecht naar. Dit zal ook bijdragen tot het gevoel van verbondenheid.

2.2. Democratisch opvoeden

Om kinderen en jongeren **gemotiveerd te houden** en hen de **vaardigheden** mee te geven die ze nodig hebben om een mooie toekomst uit te bouwen in deze complexe maatschappij, moeten we hen **democratisch opvoeden**.

Dit kan je doen door:

- duidelijke grenzen te stellen maar veel uitleg te geven
- warm en ondersteunend te zijn
- hoge verwachtingen te hebben
- de ontwikkeling van de eigen verantwoordelijkheid te bevorderen
- voldoende ruimte geven voor initiatief en inbreng
- te oriënteren op actief burgerschap en gelijkwaardigheid (zie kernaspect maatschappelijke participatie)

3. Welke tools kan je hiervoor inzetten?

3.1. IPOP, inclusief en innovatief persoonlijk ontwikkelingsproces

Sommige begeleiders krijgen bijna alles gedaan van jongeren, terwijl diezelfde jongeren bij andere begeleiders onhandelbaar lijken ... **Een positieve band tussen een begeleider en een jongere (verbondenheid) blijkt superbelangrijk om een project te laten slagen...** JES Stadslabo, Arktos, CDV Aura, de Foyer, Groep Intro en LEJO sloegen tussen september 2010 en mei 2012 de handen ineen voor het IPOP-project. Binnen het project werd onderzocht **welke houding je als begeleider het beste aanneemt**, hoe je het aanpakt en wat de valkuilen zijn.

Op de website <https://ipopinfo.wordpress.com/wie-zijn-we/het-ipop-project/> vind je talloze filmpjes en wordt je ondergedompeld in de belangrijkste bevindingen van het project. Je kan er ook het volledige handboek downloaden.

3.2. Vuurwerkt

“Vuurwerkt” (<http://www.vuurwerkt.be>) is een handleiding, stappenplan om een waarderende, onderzoekende begeleidingsstijl te hanteren. De basis is ‘**appreciative inquiry**’ waarbij men **vertrekt vanuit de sterktes** van mensen, hun **talent, interesse en bezieling**. Dit wordt gebruikt om een motiverende toekomst te ontwerpen en waar te maken. Vuurwerkt kan ook ingezet worden bij de begeleiding van kinderen en jongeren. Meer uitleg over de methodiek en over opleidingen vind je op de website.

3.3. My digital me

Om te werken aan het **competentiegevoel en positieve leerervaring** bij de kinderen en jongeren is het belangrijk om hun **tussendoelen en de stappen** die ze hierin zetten **zichtbaar te maken**. In de [fiche van talentontwikkeling en plezier](#) haalden we reeds MY DIGITAL ME Junior aan. Een digitaal portfolio dat leerlingen in het basisonderwijs en in de eerste graad van het secundair onderwijs wil helpen om hun eigen talenten te ontdekken en in kaart te brengen. De bedoeling is om leerlingen te laten **reflecteren over hun competenties en hun interesses** en dit met het oog op het **stimuleren en versterken van het zelfreflectieproces en het levenslang leren te bevorderen**. De leerling staat centraal. Hij neemt het heft in handen om over zijn eigen talenten te reflecteren en wordt daarbij begeleid door de leerkracht. Meer informatie op <http://www.mdmjunior.be/>

4. Praktijkvoorbeelden

4.1. Playing for success

Eén van de sleutels naar een succesvolle toekomst is een **competentiegevoel** creëren bij kinderen en jongeren. Basiswerkers kunnen hier aan werken door te zorgen voor **positieve leerervaringen**. Zorgen voor **structuur** en **duidelijkheid**, **gepaste uitdagingen**, **haalbare tussendoelen** en **constructieve feedback**; dragen hiertoe bij.

Het project ‘Playing for success’ (een samenwerking tussen Plantijnhogeschool Antwerpen en UGent) werkt met kinderen die een negatieve onderwijservaring hebben gehad. Door in te zetten op succesvolle **rolmodellen** en **breed leren** binnen hun **interesseveld** waarbij vaardigheden op een natuurlijke manier geoefend worden, trachten ze het competentiegevoel bij kinderen te versterken en hen een positieve ervaring te bezorgen.

Meer informatie over het concept en de leercentra vind je op de website <http://www.playingforsuccess.be/nl/>

Dit filmpje (www.een.be/programmas/iedereen-beroemd/ter-plekke-gent-4a) geeft zicht op de werking van het project.

4.2. ComPas, het competentiePaspoort

Veel scholen en organisaties in Antwerpen **erkennen de capaciteiten van jongeren** en **zetten hen in als vrijwilliger om andere kinderen of jongeren te ondersteunen**. Zo **ontwikkelen zij sociale competenties of vaardigheden die een grote troef zijn** voor hun latere studie of loopbaan.

Omdat zulke competenties niet uitgedrukt worden in een diploma, werkte de Stad Antwerpen speciaal daarvoor het ComPas uit, het CompetentiePaspoort. Scholen of organisaties die geaccrediteerd werden met het ComPas-label kunnen aan jongeren die bij hen een traject volgden en de competenties verwierven, een ComPas-certificaat uitreiken. Op die manier krijgen ze een officiële erkenning voor de verworven vaardigheden.

Meer informatie vind je op de website <https://www.antwerpen.be/nl/info/53fc6c78afa8a7ad748b458d/compas>

4.3. BIS-award

De jongerenwerking van Foyer startte het project **BIS-award** en werkte vier jaar lang met vijftien jongeren uit kwetsbare buurten. De jongeren zaten in een **negatieve spiraal**, hadden **geen droom** en kampten met een **minderwaardigheidscomplex**. Door jaarlijks met de jongeren **persoonlijke doelen vooruit te schuiven (autonomie)** en **de lat steeds een beetje hoger te leggen (geloven in de jongere – verbondenheid)**, werkt het project in de diepte en kregen de jongeren de kans om hun talenten te ontwikkelen en een positief perspectief voor zichzelf te creëren.

Getuigenissen van de deelnemers vind je op <http://www.brusselnieuws.be/nl/nieuws/jongeren-en-de-bis-award-dit-heeft-mij-erdoor-geholpen>

Bekijk ook het filmpje http://www.youtube.com/watch?v=RH5L3gitXEQ&feature=player_embedded

4.4. BRUTUS-project

Voor jongeren is het vaak inspirerend om een **rolmodel** te hebben, iemand waar ze naar opkijken. Dit hoeft niet steeds een media-idoel te zijn. Ook basiswerkers, begeleiders, ouders of peers kunnen model staan. In enkele Brusselse scholen komen al dan niet **bekende oud-leerlingen getuigen** over hun schoolloopbaan, waarom zij bepaalde keuzes hebben gemaakt en wat zij eruit geleerd hebben. Dit kan sommige jongeren motiveren om door te zetten of juist om een andere weg in te slaan.

In Brussel heb je ook een tutor-project, het BRUTUS-project, waarbij **studenten hoger onderwijs** ingeschakeld worden om **scholieren** die het moeilijk hebben, te **ondersteunen** bij hun leerproces. Een **tutor** biedt kleine groepjes scholieren in het Brusselse secundair onderwijs extra ondersteuning bij het behalen van hun diploma. Zo wordt er gewerkt aan hun **studievaardigheden en taalgebruik**.

Meer informatie vind je op <https://my.vub.ac.be/brutus-brusselse-tutores-voor-scholieren>

4.5. Brussels Boxing Academy

Ook het verhaal van Tom Flachet van Brussels Boxing Academy getuigt van het belang van verbondenheid creëren. Op hun website <http://bba-olympic.be> vind je de missie en visie van hun club terug. Om aan deze verbondenheid te kunnen werken moet er in de eerste plaats geïnvesteerd worden in het **laagdrempelig maken van het aanbod**. In tweede instantie moet er vanuit de begeleiders ook het **geloof** zijn in de kinderen en jongeren, een voorwaarde om hun vertrouwen te winnen.

4.6. Toekomst Atelier De '1 Avenir

VZW TADA biedt aanvullend, vrijwillig, motivatiegericht en maatschappij-oriënterend onderwijs aan kinderen van 10 tot 14 uit sociaal-economische aandachtswijken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In een parcours van drie schooljaren maken de TADA-leerlingen via wekelijkse praktijklessen kennis met uiteenlopende sectoren uit de maatschappij. Elke zaterdag van het schooljaar krijgen de TADA-leerlingen les van **bevlogen professionals** –vrijwilligers– uit allerlei domeinen van de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld van ondernemers, ingenieurs, koks of journalisten. Via **ervaringsleren** en vakken als ‘recht of financiën voor kinderen’, **toont TADA wat later zoal in petto heeft**.

Meer informatie <http://toekomstatelierdelavenir.be>

4.7. Rotterdam Children's zone

In de zeven vooroorlogse stadswijken van Rotterdam-Zuid wordt sinds 2012 de Rotterdam Children's Zone ontwikkeld. In de zone werkt iedereen aan dezelfde ambitieuze belofte: Wij stomen elk kind klaar voor een succesvolle toekomst. Hiertoe worden **6 leidende principes** gehanteerd:

- 1) Het kind en zijn prestaties staan centraal (competentie)
- 2) Hoge professionaliteit (alleen de beste docenten zijn goed genoeg)
- 3) Hoge, gefundeerde, realiseerbare verwachtingen
- 4) Ouders als partners
- 5) Inspirerend leiderschap (duidelijke visie en de kunst bezitten om anderen daar aan te verbinden)
- 6) Ruimte voor innovatie en maatwerk

Deze zes principes **worden in de praktijk vertaald naar:**

- 1) Doorgaande lijn
- 2) Langere leerweken
- 3) Al vroeg naar school
- 4) Alle professionals voldoen aan een hoge mate van bekwaamheid
- 5) Iedere wijk heeft een integraal wijkteam dat hecht verbonden is aan de scholen
- 6) Scholen werken nauw samen om kinderen maximale kansen te geven
- 7) Vakmanschap staat voor beroepen met trots (competentie)

Meer lezen http://www.rotterdam.nl/intro_rotterdam_children_s_zone

Uitsmijter

<https://www.youtube.com/watch?v=h11u3vtcpaY>